Митрополит Иларион: Руска Православна Црква не жели првенство у православном свету

Цариградски Патријарх Вартоломеј оптужио је Руску Православну Цркву да претендује на примат у православном свету додељујући аутокефалност Абхазији и изнео низ других оштрих изјава на једном грузијском ТВ каналу. Ове оптужбе коментарисао је митрополит Иларион, председавајући Одељења за спољне црквене послове Московске Патријаршије, у интервјуу за РИА Новости.

- Владико, на чему су засноване оптужбе против Московске Патријаршије да наводно она следи „идеологију Трећег Рима“ и чезне да „постане лидер“ православног света?

- Ово је застарела реторика из хладног рата, шездесетих година прошлог века. Прошле године ЦИА је отворила, а затим објавила низ занимљивих докумената који откривају ову тему. У то време обавештајна служба Сједињених Држава са цариградским Патријархом Атинагором, активно је истраживала идеју о томе да Цариградска Патријаршија може бити корисна алтернатива совјетском утицају на православни свет. Тада су почели да се појављују аргументи како Руска Црква чезне за приматом у светском православљу, како ми проповедамо идеологију „Трећег Рима“.

Након тога су одговарајуће тезе звучале у контактима руководства Фанара (*средиште Цариградске Цркве у Истанбулу – прим. аут.*) са америчким дипломатама.

- А како је заправо: да ли Руска Црква жели да буде прва у православном свету?

- Наравно да не. Ово је чиста митологема о којој сам више пута говорио. Ми смо потпуно задовољни својим местом у диптисима. Наш званични став поводом примата у Православној Цркви изложен је у документу који је Свети Синод усвојио 2007. године и са којим се свако може упознати.

Пре принудног прекида комуникације са Цариградом, ми смо признавали и примат Цариградске катедре у складу са формулисаним правилима Васељенских Сабора. Не постоји ниједан званични документ Руске Цркве, ниједна званична изјава, ниједан говор Патријарха у којем стоји да је Москва Трећи Рим.

„Трећи Рим“ је верска и политичка идеја која је у Русију дошла из Византије у XVI веку. Године 1589. цариградски Патријарх Јеремија II је у *Повељи о успостављању патријаршије у Русији* назвао Руско царство „Трећим Римом, који је побожношћу надмашио све“. Но, ова идеологија никада није званично одобрена у Руској Цркви.

Изјавити да се Руска Црква у свом деловању руководи идеологијом „Трећег Рима“ је исто као рећи да се Цариградска Патријаршија бори за спровођење такозване „Велике идеје“ (обнављање

грчке државе унутар некадашњих граница Византијског царства). Једина разлика је у томе што су међу Цариградским Патријарсима у XX веку заиста биле присталице „Велике идеје“ – пре свега, Патријарх Мелетије (Метакакис), док међу Московским Патријарсима није било ниједног који је подржавао идеју „Трећег Рима“.

- Да ли се слажете са тезом Патријарха Вартоломеја да Руска Црква „нема право да додели аутокефалију ни Абхазији, ни било коме другом“?

- Извините, али овако формулисано питање је само по себи апсурдно. Руска Црква никада није претендовала на право додељивања аутокефалије „било коме уопште“ (*to anyone in general*). Управо Константинопољ претендује на право додељивања аутокефалије било коме. Међутим, у историји, аутокефалију није давала само Цариградска Патријаршија. На пример, древној Грузијској Цркви аутокефалију је доделио Антиохијски Патријархат.

Абхазија и Јужна Осетија су признате као канонска територија Грузијске Патријаршије, а Руска Црква то никада није оспорила.

- Али је Руска Црква некада дала аутокефалију својим заједницама у Северној Америци.

- Да, јер је православље у Северној Америци рођено захваљујући проповеди руских монаха и мисионара. Захваљујући њиховим несебичним напорима и ширини мисионарског видокруга, Православна Црква Америке се није изоловала у оквиру једне националне традиције, већ је била у стању да се дубоко интегрише у живот своје земље.

Сада је то потпуно независна и јединствена Црква, која има сопствену повељу и литургијску традицију, унутрашњи начин живота и свој посебан поглед на проповед и место Цркве у свету.

- Московска Патријаршија није желела да стекне утицај на „најбогатију православну заједницу у Америци“, како то каже Патријарх Вартоломеј?

- Не видим ништа лоше или понижавајуће у томе што грчка дијаспора у Сједињеним Државама финансијски подржава Цариградску Патријаршију. Патријаршија се налази у скромним околностима, и, у сваком случају, та помоћ сведочи о побожности и патриотизму грчке дијаспоре у Сједињеним Државама, али би била груба грешка пројектовати тренутне финансијске односе

између Фанара и грчке дијаспоре у Сједињеним Државама на историју мисије Руске Цркве у Северној Америци.

Мислим да је монах Герман Аљаски, држећи проповеди Алеутима у Кодијаку у XVIII веку, најмање размишљао о добити. Осим тога, како би давање аутокефалије могло донети било какву корист Руској Цркви, чак и хипотетички?

- Да ли је примерено упоредити поступак признавања Православне цркве Украјине (ПЦУ), створене на основи украјинских расколничких структура, којој је Цариград дао аутокефалију, са признавањем аутокефалије Православне Цркве Америке (ПЦА)? Уосталом, патријарх Вартоломеј у интервјуу је назива „псеудо-аутокефалном црквом“ коју „нико није признао“?

- Интересантно је да је ово изречено у грузијским медијима, док је у исто време Грузијска Православна Црква била једна од првих које су признале аутокефалност Православне Цркве Америке. Аутокефални статус Православне Цркве Америке признаје значајан део Помесних Православних Цркава. Подразумева се да нико, па чак ни у Цариграду, не сумња у канонско достојанство предстојатеља и епископија Православне Цркве Америке. Патријарх Вартоломеј и поглавари других Помесних Цркава састају се и служе са Његовим Блаженством митрополитом Тихоном.

А да ли је много Предстојатеља, поред патријарха Вартоломеја, до сада саслуживало Епифанију Думенку (*поглавару ПЦУ-а – прим. аут.*)? Чак и они православни архијереји који су под притиском признали украјинске расколнике избегавају да им саслужују.

- Према Вашем мишљењу, одакле патријарху Вартоломеју информација да Руска Црква има епископа у Абхазији и Јужној Осетији?

- Можда од некомпетентних саветника? Упознат сам са грузијским интервјуом и неауторизованим преводом на енглески, али на снимку је тешко чути грчки говор самог Патријарха. Ако је Патријарх Вартоломеј заиста тако рекао, онда је то заблуда. Руска Црква нема никаквог епископа ни у Абхазији, ни у Јужној Осетији.

Давно смо приметили да је Цариградска Патријаршија слабо информисана – на пример, о украјинском питању.

- У ком смислу је слабо информисана о украјинском питању?

- У смислу да део расколника које је он признао у Украјини нису имали апостолско наслеђе. Како сам чуо, Патријарха Вартоломеја о томе нису на време обавестили његови саветници. А наше поруке на ову тему или нису стизале до Патријарха, или их је игнорисао.

У Украјини је „вратио чин митрополиту лвовском“, бившем венчаном протојереју, који пре приступања расколу нити је био митрополит, нити је заузимао Лвовску катедру.

Извештаји и документи, званично и незванично објављени у одбрани од инвазије Цариграда на Украјину, садрже бројне грубе грешке у области историје и устројства унутрашњег живота Руске Цркве.

Мислим да и у овом случају говоримо о некаквом неспоразуму, о лошој информисаности првог човека, или о још једној пропагандној митологеми у духу басне о „Трећем Риму“ и о нашој наводној жељи за „светском доминацијом“.

- Постоји ли, по Вашем мишљењу, могућност да Цариград исправи ситуацију?

- У руском језику постоји изрека: „Седам пута мери, једном сеци“. Ако желимо да вратимо јединство Православља, потребан нам је дијалог.

У августу 2018. године Његова Светост Патријарх Кирил је дошао у Истанбул. Предложио је Патријарху Вартоломеју да не жури са закључцима, већ да заједнички и на важној научној основи проуче украјинско црквено питање. На несрећу читавог Православља, Патријарх Вартоломеј је тада рекао да нема времена за то.

Разговор водила Олга Липич

Извор: https://mospat.ru/sr/news/87278/